

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2055	28 september 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 35/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2055 d.d. 28 september 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

35/94

(Afgesloten 281400 SEP 1994)

Bosnië-Herzegovina

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft besloten de sancties tegen "Joegoslavië" voor de duur van 100 dagen op te schorten, mits de Secretaris-Generaal van de VN bevestigt dat de "Joegoslavische" boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs nageleefd worden. Anderzijds zullen de sancties onmiddellijk worden hersteld indien mocht blijken dat deze boycot ontdoken wordt. Overigens betreft het een economisch nauwelijks relevante verlichting van de sancties; zo wordt de heropening van de luchthavens van Belgrado en Podgorica, alsmede van de veerverbinding met Italië mogelijk gemaakt, evenals hernieuwde "Joegoslavische" deelname aan internationale sportieve of culturele activiteiten. De sancties tegen de Bosnische Serviërs zijn echter tegelijkertijd door de Veiligheidsraad aangescherpt.

De Bosnische Moslims hebben in de dagen voorafgaande aan het besluit van de Veiligheidsraad langs diplomatieke weg getracht de verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" te verhinderen. Zo hebben zij de Veiligheidsraad verzocht een dergelijk maatregel afhankelijk te stellen van erkenning door dat land van Bosnië-Herzegovina binnen zijn bestaande grenzen en uitlevering van Servische oorlogsmisdadigers aan het internationale Tribunaal in Den Haag. De "Joegoslavische" VN-vertegenwoordiger Djokic heeft echter gesteld dat diplomatieke erkenning van Bosnië-Herzegovina pas zal plaatsvinden als er een door alle Bosnische bevolkingsgroepen (Moslims, Kroaten én Serviërs) aanvaard vredesplan bestaat. De berechting van oorlogsmisdadigers zal volgens Djokic plaatsvinden in "Joegoslavië" en in overeenstemming met de "Joegoslavische" wetten.

Op 22 september hebben NAVO-vliegtuigen een aanval uitgevoerd op een Bosnisch-Servische tank die zich bevond binnen de straal van 20 km, waar zich geen zware wapens mogen ophouden. Het betrof een vergeldingsactie voor een mortierbeschieting op een UNPROFOR-voertuig die kort tevoren had plaatsgevonden. Als reactie op de aanval heeft de Bosnisch-Servische politieke en militaire leiding op haar beurt gedreigd met vergelding tegen UNPROFOR-doelen; de Bosnisch-Servische militaire leider Mladic heeft geëist dat UNPROFOR haar neutraliteit binnen veertien dagen bewijst. Vooralsnog worden geen UNPROFOR- of andere konvoien over Bosnisch-Servisch grondgebied toegelaten.

[REDACTED]

De beschuldiging dat UNPROFOR niet neutraal is in het Bosnische conflict, wordt mede ingegeven door het feit dat niet alleen de Bosnische Serviërs, maar ook de Moslims in de 20km-zone nog steeds over zware wapens beschikken. De Bosnisch-Servische reactie kan verder worden verklaard uit het feit dat kort vóór het betreffende incident door UNPROFOR juist was gemeld dat een aantal Bosnisch-Servische zware wapens uit de 20km-zone rond de stad was teruggetrokken; ook de door de NAVO-vliegtuigen getroffen tank zou betrokken zijn bij een dergelijke verplaatsing.

De Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic had kort vóór het genoemde incident een staakt-het-vuren in Bosnië-Herzegovina voorgesteld langs de huidige bestandslijnen, waarbij UNPROFOR-eenheden tussen de strijdende partijen zouden worden gelegerd. De suggestie van Karadzic houdt vermoedelijk vooral verband met de vrees dat de Moslims op korte termijn in staat zullen zijn de militaire druk op de Bosnische Serviërs op te voeren. Aanvaarding van het voorstel van Karadzic zou neerkomen op bevriezing van de huidige militaire situatie, hetgeen onaanvaardbaar is voor de Bosnische Moslims.

Overigens is opmerkelijk dat Mladic voor het eerst sinds ongeveer een maand weer in het openbaar is verschenen. Zijn stilzwijgen hield mogelijk verband met het feit dat hij zich op de vlakte wilde houden in het dispuut tussen Karadzic en de Servische president Milosevic over het plan van de internationale Contactgroep over een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Er waren de laatste tijd echter ook geruchten dat hij zou zijn gewond, en zelfs gedood, bij de strijd in west-Bosnië.

De militaire leiding van de Bosnische Moslims heeft gewaarschuwd voor een Servisch offensief tegen Srebrenica. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische eenheden rond de enclave onlangs zijn versterkt. Eerder dit jaar heeft zich een soortgelijke situatie voorgedaan rond Gorazde. Ook toen uitte het Bosnische opperbevel dergelijke voorspellingen, die werden gebruikt als rechtvaardiging voor eigen versterkingen. Daarop reageerden de Serviërs met aanvallen op de enclave rond Gorazde, die resulteerden in gebiedsverlies rond de stad voor de Moslims. Een soortgelijk scenario is rond Srebrenica denkbaar.

Volgens meldingen van [REDACTED] in de Bihac-enclave hebben de Kroatische Serviërs recentelijk reservisten opgeroepen. Doel zou zijn offensieve acties uit te voeren om de terugkeer van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic naar diens oorspronkelijke woonplaats in de omgeving van Bihac mogelijk te maken. Zoals bekend heeft Abdic geruime tijd met Servische steun strijd gevoerd tegen de Bosnische regeringstroepen rond Bihac, maar is hij eerder deze maand verdreven naar UNPA-noord. Sindsdien was er sprake van aanvallen van Bosnische én Kroatische Serviërs op de Bosnische eenheden in de omgeving. Onzeker is welk belang de Serviërs in de praktijk zullen toekennen aan een terugkeer van Abdic naar Bihac en of zij daartoe daadwerkelijk offensieve operaties zullen inzetten. Eén van

hun doelen is ongetwijfeld het vergroten van de verdeeldheid onder de Bosnische Moslims, dat ten goede kan komen aan de Bosnische Serviërs. Mogelijk bestaat er ook verband tussen het Servische optreden en recente aanwijzingen dat de Serviërs de mogelijkheid open willen houden om Abdic in de toekomst aan de Bosnische Moslims te kunnen presenteren als een alternatief voor Izetbegovic.

Kroatië

Op 22 september heeft het Kroatische parlement een resolutie aangenomen, die de Kroatische regering opdraagt het mandaat van UNPROFOR (dat eind september afloopt) niet te verlengen. De regering dient volgens de tekst van de resolutie onderhandelingen aan te gaan met de VN die uiterlijk op 10 januari 1995 moeten leiden tot een nieuw mandaat. Daarin dienen "dringende en aan een tijdlimiet gebonden" maatregelen te zijn opgenomen om het herstel van het Kroatische gezag over de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) mogelijk te maken. Zo zouden VN-eenheden aan de internationaal erkende grenzen van Kroatië moeten worden gelegerd om verkeer tussen de Krajina en andere "Servische" gebieden tegen te gaan. Ook zou een tijdschema moeten worden opgesteld voor terugkeer van de (Kroatische) vluchtelingen naar de UNPA's en zou de VN moeten aandringen op erkenning van Kroatië binnen zijn internationaal erkende grenzen door "Joegoslavië".

De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Granic heeft onderstreept dat Kroatië niet uit is op een verslechtering van de betrekkingen met de VN. Hij stelde evenwel dat het huidige UNPROFOR-mandaat weinig tastbare resultaten heeft gehad en in sommige opzichten zelfs contra-productief is geweest voor Kroatië. Zoals reeds eerder gesteld, staat de Kroatische regering onder grote binnenlands-politieke druk om de terugkeer van de vluchtelingen naar de Krajina mogelijk te maken. Tot op heden is in dit opzicht weinig resultaat geboekt, mede omdat UNPROFOR niet bereid is gewapende conflicten met de Kroatische Serviërs te riskeren. Zoals uit de uitspraken van Granic ook blijkt, heeft UNPROFOR in zekere zin geënd als een buffer tussen Serviërs en Kroaten en in dat opzicht mogelijk het bestaan van de Krajina verlengd. Het is overigens zeer twijfelachtig in hoeverre de VN praktische mogelijkheden zal zien om aan de Kroatische wensen te voldoen.

Er zijn aanwijzingen dat binnen de staf van UNPROFOR gewerkt wordt aan een alomvattend vredesplan voor Kroatië. In dat kader zou Kroatië instemmen met verlenging van het UNPROFOR-mandaat voor drie maanden. In ruil daarvoor zou het internationale garanties ontvangen dat de Krajina deel zal blijven uitmaken van Kroatië. Er zouden internationale waarnemers worden geplaatst aan alle buitengrenzen van Bosnië-Herzegovina, en derhalve ook aan de grenzen tussen de Krajina en de andere "Servische" gebieden. De belangrijke snelweg Belgrado-Zagreb zou worden heropend. De Krajina zou echter een belangrijke en door internationale waarnemers gecontroleerde mate van autonomie verwerven, waaronder het recht op eigen wetgeving, politie en onderwijssysteem. Dit voorstel zou aan beide partijen worden voorgesteld op soortgelijke wijze als de internationale "Contactgroep" voor Bosnië-Herzegovina heeft gedaan.

Betwifteld moet worden of deze voorftellen voor de conflictpartijen in Kroatië aanvaardbaar zullen zijn. Weliswaar heeft Kroatië reeds geruime tijd een zekere autonomie aan delen van de Krajina aangeboden, maar niet zo ruim als in het geciteerde voorftel is vervat. Ook voor de Serviërs bevat het voorftel onaanvaardbare kanten; zo zou door een dergelijke oplossing de staatkundige vereniging met andere "Servische" gebieden onmogelijk worden en zou de Krajina deel blijven uitmaken van het Kroatische staatsverband. Onduidelijk is over welke pressiemiddelen de internationale gemeenschap beschikt om deze voorftellen aan de strijdende partijen op te leggen. Wellicht wordt gehoopt dat Milosevic invloed op de Kroatische Serviërs wil uitoefenen in ruil voor een verdere verlichting van de sancties tegen zijn land.

Een Kroatische regeringscommissie heeft bekend gemaakt de territoriale wateren van het land nader te hebben gedefinieerd. Deze correctie heeft betrekking op het uiterste zuiden van de republiek, met name rond het schiereiland Prevlaka. Als gevolg van deze herdefinitie zijn de Kroatische territoriale wateren met 252 vierkante kilometer uitgebreid. Tevens werd onderstreept dat Kroatië slechts over grenskwesties wil onderhandelen met landen die Kroatië hebben erkend.

Zoals reeds eerder gemeld, is Prevlaka van eminent strategisch belang, omdat het de uitgang beheerst van de Montenegrijnse baai van Kotor, waar zich de enig overgebleven "Joegoslavische" marinebases bevinden. De nieuwe aanspraak van Kroatië houdt in dat in de Kroatische visie vrijwel de gehele toegang tot die baai tot de Kroatische territoriale wateren behoort. Prominente "Joegoslavische" functionarissen hebben de afgelopen jaren herhaaldelijk de Montenegrijnse aanspraken op Prevlaka onderstreept. In 1992 werd tussen "Joegoslavië" en Kroatië overeengekomen Prevlaka onder VN-toezicht te plaatsen om een dreigend conflict te voorkomen. Tegen die achtergrond moet de Kroatische "herdefinitie" van de grenzen worden beschouwd als een provocatie jegens "Joegoslavië" (dat overigens het enige Kroatische buurland is dat Kroatië niet heeft erkend). In ieder geval is de Kroatische stap als zodanig opgevat door het Montenegrijnse parlement, dat inmiddels de eigen aanspraken op Prevlaka in krachtige termen heeft bevestigd. Deze ontwikkeling zou de onlangs gemelde toenadering tussen Kroatië en "Joegoslavië" nadelig kunnen beïnvloeden.

De bevelhebber van de Kroatische strijdkrachten rond UNPA-oost, Decak, heeft de Russische UNPROFOR-troepen in deze UNPA ervan beschuldigd steun te verlenen aan de Krajina. Zo zouden de Russen de Serviërs niets in de weg leggen bij bewegingen van zware wapens in de UNPA, hetgeen zou bijdragen aan een vergroting van de spanningen in het gebied. Ook zouden de Russen Kroatische stellingen hebben verlicht zodat de Serviërs deze eenvoudiger onder vuur kunnen nemen. Laatstgenoemde beschuldiging lijkt tenminste voor een deel gerechtvaardigd.

Servië/Montenegro

Een prominent lid van de Servische Academie van Wetenschappen en van de regering de Servische Socialistische Partij, Markovic, heeft onderstreept dat de staatkundige vereniging van de Serviërs het uiteindelijke doel van "het gehele Servische volk" blijft. Hij stelde echter dat dit doel uitsluitend bereikbaar is via de vestiging van een "Unie van Bosnië-Herzegovina", die volgens Markovic op termijn onvermijdelijk uiteen zal vallen. Hij oefende in dit kader felle kritiek uit op Karadzic c.s., die zich in zijn ogen te ambitieuze doelen hebben gesteld en daarmee afbreuk doen aan de Servische zaak. Markovic benadrukte dat de "al-Servische staat" slechts één leiderschap en politiek systeem zal kennen.

Het streven naar een "Groot-Servische staat" is reeds geruime tijd een door de Servische Academie van Wetenschappen bepleit doel. Daarnaast onderhoudt Markovic dermate nauwe betrekkingen met Milosevic dat diens uitspraken vrijwel zeker de instemming van de Servische president hebben. Waarschijnlijk zijn die uitspraken vooral bedoeld als tegenwicht tegen de uitspraken van extreem-nationalistische stromingen en de leiding over de Servisch-orthodoxe kerk, die het Servische bewind ervan beschuldigen afbreuk te doen aan het streven naar een Groot-Servische staat. De geciteerde uitspraken lijken te bevestigen dat ook het huidige Servische regime het streven naar zo'n staat niet heeft opgegeven, maar daarbij uiterst pragmatisch te werk gaat. De nadruk op de uniformiteit in leiderschap en systeem van de toekomstige Servische staat houden waarschijnlijk verband met verdeeldheid tussen het Servische regime van Milosevic en de Bosnisch-Servische politieke leiding over de te volgen koers. Zij ondersteunen het vermoeden dat Milosevic streeft naar de vervanging van Karadzic.

Onlangs hebben twee prominente leden van de DSK, de belangrijkste partij van de Albanese meerderheid in de voormalig autonome provincie Kosovo, hun ontslag ingediend. Het meest opmerkelijk was het ontslag van de plaatsvervangend voorzitter van de DSK, Agani, die gold als een nauw medestander van DSK-leider en "president" van Kosovo Rugova. Rugova en de politieke leiding van Albanië hebben de betekenis van het ontslag gebagatelliseerd, maar de Servische media hebben gesteld dat er sprake is van een protest van Agani c.s. tegen de groeiende invloed van een meer radicale stroming in de DSK, die voorstander is van intensivering van het verzet tegen de Servische onderdrukking in Kosovo. De Servische media hebben naar aanleiding van het ontslag opnieuw gepleit voor een dialoog tussen het Servische bewind en de Kosovo-Albanen als enige manier om een escalatie van de conflicten in Kosovo te vermijden.

Er waren reeds geruime tijd aanwijzingen voor onenigheid in de top van de DSK. Het ontslag van Agani, evenals Rugova voorstander van een gematigde koers, kan op een radicalisering van de Albanen in Kosovo wijzen. Overigens blijft een dialoog met het Servische bewind onwaarschijnlijk. Rugova c.s. hebben zich bereid verklaard tot zo'n dialoog, maar uitsluitend op basis van gelijkwaardig-

heid. Het Servische bewind stelt echter aanvaarding door de Albanezen van Kosovo's status als deel van Servië als voorwaarde voor dergelijke besprekingen.

Conclusie/vooruitzicht

De Veiligheidsraad heeft de sancties tegen "Joegoslavië" voorwaardelijk verzacht. De sancties tegen de Bosnische Serviërs zijn daarentegen aangescherpt.

Een aanval op een Bosnisch-Servische tank binnen de 20 km-zone rond Sarajevo, waar zich geen zware wapens mogen ophouden, heeft geleid tot een verslechtering van de Bosnisch-Servische betrekkingen met UNPROFOR.

Het Kroatische parlement heeft de regering opgedragen de komende maanden onderhandelingen te voeren over een nieuw mandaat voor UNPROFOR, dat onder meer concrete en aan een tijdlimiet gebonden afspraken moet omvatten voor de herintegratie van de "Servische" gebieden in het Kroatische staatsverband. Twijfelachtig is of de Kroatische voorwaarden voor de VN aanvaardbaar zijn. Er zijn aanwijzingen dat de VN een compromisvoorstel voorbereidt om de impasse in het vredesproces in Kroatië te doorbreken.

Een Kroatische regeringscommissie heeft de territoriale wateren van Kroatië zodanig geherdefinieerd, dat vrijwel de gehele toegang tot de "Joegoslavische" baai van Kotor daarbinnen zou vallen. Dit wordt door Montenegro beschouwd als een Kroatische provocatie.

Een prominent lid van de Servische Academie van Wetenschappen en van de Socialistische partij heeft bevestigd dat ook Milosevic c.s. het streven naar een "Groot-Servië" niet hebben opgegeven, maar daarbij pragmatischer te werk gaan dan Karadzic c.s. Hij heeft ook het bestaan van rivaliteit tussen beide politici bevestigd.

Het ontslag van een tweetal Kosovo-Albanese politici kan wijzen op een radicalisering van de Albanezen in Kosovo. Een dialoog tussen hen en het Servische bewind blijft vooralsnog uitgesloten.